

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Голос Макъ

Голос
адыга

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

1923-ро илъесим
пътхапзи
кынчелжаныагыу кынджыны

№ 1 (21730)

2019-рэ ильэс

МЭФЭКУ

ЩЫЛЭ МАЗЭМ и 10

ОСЭ ГҮЭНЭФАГЬЭ ИЭП
къыхэтүүтыгъэхэр ыкли
нэмэгдэхэр
тисайт ижъугъотэштых

WWW.ADYGVOICE.RU

Ильэсым изэфэхьысыжъхэм, пшъэрьльхэм атегущылагъэх

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Къумпыл Мурат республикэм ипрокурорэу Игорь Шевченкэм тыгъуасэ юфшэгъу зэлуклэгъу дырилагъ. Шъолъырым ипрокуратурэ 2018-рэ ильэсым юфтуу ышлаагъэм ипэшторыгъэш зэфэхьысыжъхэм, республикэм игъэцэклэкло хэбзэ къулыкъухэм зэпхыныгъэу адрилэр гъэптигъэнэмкэ анахъэу анаэ зытырагъэтин фаехэм атегущылагъэх.

Суретыр А. Гусевым тырихыгъ.

АР-м и Лышъхъэ зэлуклэгъум ипэублэ УФ-м ипрокуратурэ илофшиш и Мафэ фэгъэхьыгэ мэфэклэв къэблагъэрэмкэ прокурорым ыкли мы къулыкъум зищылэнэгъэ гьогу езыхьыгэхэм къафэгушулагъ. Шъолъырым рэхъятынгъэ ильянным, социальна-экономикэ хэхъоныгъэхэр ышынхэм ыкли зеклэми зэдиряпшьэрэлтын, цыфхэм яшылэклэ-псэукэ нахышу шыгъэнэм, Адыгейим ипрокуратурэ илахышу зэрэхэлтыр республикэм ипащэ хигъеунэфыкыгъ.

— Хэбзэгъэуцугъэм къидильтыэрэ лъэнэйкю пстэури гъэцэклэгъэнэм лъыппэлэгъэ-нэмкэ прокуратурэм шуягъэ къитэу илофшэн зэрээхийшэрэв тэлэгъу. Хэбзэхуух-маклохэм яло зэхэлээр юф зэдашэнэмкэ узипэшэ къулыкъум юфшэнэхшо зэшүүхэ. Аш ишыхъат хууягъэ-шалгъэхэр зыщамыгъеунэфыгъэхэ мафэхэм япчыагъэ нахьыбэ зэрэхуугъэр. Шъолъырым зыпкэ итэу хэхъоныгъэхэр

ышынхэмкэ аш мэхъанэшхо ил. Тапэкли аш фэдэ зэпхыныгъэ, зэгурлыоныгъэ тазыфагу ильэу юф зэдэшэнэм сицэгүгъы, — кынчыагъ Къумпил Мурат.

АР-м ипрокуратурэ икъулыкъушэнэм ясэнэхьт хашыкыншо зэрэфырьлэв, ветеранхэм шуягъэ къитэу юф зэрэдашшэрэм мэхъанэшхо ялэу АР-м и Лышъхъэ къыхигъэштыгъ.

Ильэсэу икыгъэм ипэшторыгъэш зэфэхьысыжъхэм Игорь Шевченкэр къэклэу къащыулагъ, пшъэрьльхэр зэшохгъэнхэмкэ прокуратурэмрэ республикэм игъэцэклэкло хэбзэ къулыкъумэр шуягъэ къитэу юф зэдашэнэмрэ пстэуми анахь шьхьалэу щытын фаеу кынчыагъ. Прокуратурэм икъулыкъухэр зызэхашагъэхэр ильэс 297-рэ зэрэхуурэм фэгъэхьыгъэ мэфэклэхэхьеу щылэштэм республикэм ипащэхэр хэлэжжэнхэу ригъблэгъагъэх.

Адыгэ Республикэм
и Лышъхъэ
ипресс-къулькъу.

Сомэ миллиони 4 пэлдэгъэхъашт

Волонтерствэм юпилэгъу фэхъуугъэнэм фытегъэпсыхъэгъэ къэралыгъо зэнэхъокъу «Регион добрых дел» зыфиорэм Адыгейим теклоныгъэр кынчыдихыгъ ыкли грантэу сомэ миллиони 4 кынфагъэшьошагъ.

Адыгэ Республикэм игуфа-клохэм ярресурснэ Гупчэ мы ильэсым хэхъоныгъэхэр ышынхэм мылькур пэуагъэхъашт, аш ишуягъэхэр волонтер движением хэтхэм япчыагъэ нахьыбэ хууцшт.

— Волонтерхэм япчыагъэ хэпшыкъу республикэм нахьыбэ щыхъуугъ. Мы движением хэхъоныгъэхэр ышынхэм,

гухэль гъэнэфагъэ зилэхэ цыфхэр къыхгэгъэшыгъэнхэм ыкли юпилэгъу афэхъуугъэнэм фытегъэпсыхъяа хэхэнэ «лифтхэр» зэхээгъэнхэм тапэкли юф дэтшэнт. Гуфаклохэр ныбжыкъэ закъохэр ареп, шуу зышил зышилгъо пстэуми волонтер движениер афыззуухыгъ, — кынчыагъ АР-м и Лышъхъэу Къумпил Мурат.

АР-м гъэсэнхээр шиенгъэмрэ и Министерстэв къэлэцлыкъухэм ыкли ныбжыкъэхэм ялпун епхыгъэ къэралыгъо политикэр гъэцэклэгъэнэмкэ Гъэлорышиланлэм кызэршцаагъээмкэ, ыпшээгъэ зигугъу къэтшыгъэ Гупчэм икъутамэхэр зеклэмуниципалитетхэм къащызэуахыгъэх. Координатор 15-мэ ыпкэ

хэмьлэгъу волонтерхэм юф адашэ.

Непэрэ мафэм ехъулэу Адыгейим студент ыкли волонтер объединении 131-рэ щагъэпсигъ, ахэм нэбгырэ минишүм ехъу кынчэлъаубыты. Юпилэгъу зищыгъэгъэ пстэуми ахэм яшуягъэ арагъэхы.

Волонтерствэм хэхъоныгъэхэр ышынхэм ыкли аш юпилэ-

гъу фэхъуугъэнэм фэлорышээ республикэ проектэу «Социальная активность» зыфиорэр. Мы ильэсым тэлтэгтэгъэу аш епхыгъэ юфшэнэр лягъэклэхэр, джащ фэдэу къэлэцлыкъухэм ыкли ныбжыкъэхэм ягхэлъхэр, проектхэр щылэнгъэм щыпхыращынхэ амал ялэнэм пае ахэр зэнэхъокъу зэфэшхъафхэм ахэлэжжэнхэу агъенафэ.

ЗыкIэхъопсыштыгъэхэр афигъэцкIагь

Шуушэ Iофтхъабзэу «Елка желаний» зыфиорэм Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Кумпыл Мурат хэлэжьагь.

ЧыпIэ кын ифэгэе сабийхэм анахъэу кадэхьу ашлонгью зыкIэхъопсыхэрэр открыткэхэм атхагьэу Кремль шагъеуцугъэ елкэм пальхъягъэх. Адыгейим щыц кIэлэцкIули 4-у зитсауныгъекэ щыкIагьэ зиIехъэ

сфэлэкъищтыр зэкэ сшэшт,

— кылуагь Кумпыл Мурат.

Сабийхэр зыкIэхъопсыхэрэр зэфэшхъафыих. Зыхэм ильэссыбэрэ зэжэгтээ пкынго кыфащэфыныр, нэмийхэм пшицэм кыхъехыгъэм федэу зэхэгъеуцогъэ Iофтхъабзэу ильэссыкIэ мэфэкым фэгъэхъы-

тэу Хъакурынэхъаблэ дэтим чэс Алина Золотаревам ишлонгьоньгэу кIэлэцкIу журнаалэу «ПсынекIеччым» кырагъэхан гүхэльэу илаагьэри кыдэхъущт. Ыпекэ зигугуу кээтшыгъэ журнаалын иредактор шхъяаэу Бэгьушэе Мариет пшиэштэ цыкIум ыдэжь

яджагь. Ахэр анахъ зыкIэхъопсыхэрэр афигъэцкIагьэх.

— ИльэссыкIэ кIэлэцкIули пэпчь анахъ зидегулерэ мэфэкъю щыт, зыкIэхъопсырэ гүхэль дахэхэр кыдэхъунхэу мэгүгүэ. Мы кIэлэцкIули 4-мэ ямызакью, нэмийхэм сабийхэм, анахъэу чыпIэ кын ифагъэхэм, яшлонгьоньгъэхэр кадэхъунхэм пае

гъэм хэлэжьэнхэр ары. Джаш федэу кIэлэцкIули 4-у зитхъэ Кремль елкэм агъэхыгъэхэр зыфэягъэхэр зэфэшхъафыгъэх. Күшхъефачьэ, ноутбук, Къэралыгьо филармонием щыкIорэ ИльэссыкIэ елкэм клонхэу фэгъэхэм яшлонгьоньгъэхэр кадэхъугъах. Япсайнугъекэ щыкIагьэхэр зиIехэр зыщаыгъхэ еджепэ-интерна-

щыкIагь, гүшүэгъу фэхъугь. Гъятхэм кыдэкIыщт номерым пшиэштэжьыем фэгъэхыгъэ къэбарыр кыхъашт, журнал кышьом исурэти тетышт.

Алина Капиносовам Къэралыгьо филармонилем щагъеуцурэ елкэ шхъяаэм клон шлонгьоньгъэ зиIэр ильэс заулэхъугъэ. Пшиэштэ ныбжьыкIем игүхэль щытушшэу кыхъекIыгъэп. Мафэ къэс егупшигэштэгъэ, а гүшүогьо такъикхэм ахэхъаным кIэхъопсыз ухажтэр зэринекIыщтыгъэ. ИльэссыкIэ ипэгъокIеу анахъэу зыкIэхъопсырэ зыщеджэрэ интернатын щарагъэтхыгь. Алина

зыгыкIэ зыдиыгъыр тхъапэм

щизэшшуахырэр бэ. Зэхъокынгъэхэр тинэрыльэгъух, ахэм ташгушуулы.

Республикэм и Лышхъэу Кумпыл Мурат телефонынкIэ кысфитеуагь, — кытфуутэ Алинэ янэу Светланэ. — А чыпIэм гүшүагъомрэ гумэкIымрэ кысшхъашыуагъэх, нэпсир сынэмэ къатэлъэдагь. Сипшашаа ишлонгьоньгъэ кызырэдэхъущтэри кысиуагь, ИльэссыкIэм фэгъэхыгъэ елкэ шхъяаэу республикэм щагъеуцугъэм тиригъблэгъагь.

Чылэ мазэм и 3-м кыышуулагьэ и 5-м нэс сабии 4 Москва щылагь, къэлэ гупчэм кыышакуухагь. Джаш фэдэу ахэм музейхэр къараагъэллыхагъэх, паркэу «Зарядьем» ащаагъэх.

Чылэ мазэм и 2-м кыыше-гъяаагьэ и 4-м нэс кIэлэцкIули нэбгыри 5-р Шыачэ щылагьэх, сурэткIэ альгэгүйтгэхэх чыпIэхэр анитлукIэ зэрэгэлэгтүүхээ. Зыгъэпсэфыгьо мафэхэр сабийхэм агу кынэжынхэм фытегъэпсихъэгъэ Iофтхъэбээ зэфэшхъафхэр афызэхашгъэх. Олимпиадэр зыщыкIогъэ спортивнэ посуюлъэхэр, къэкире лээпкэ зэфэшхъафхэр, дельфинхэр къараагъэлэгтүүхэх.

Кыхдэгъэшти тшонгыу «Елка желаний» зыфиорэ Iофтхъабзэр Адыгейим щизэхашэнэр хабзэдэж зэрэхъущтэр. АР-м и Лышхъэу Кумпыл Мурат интернет нэклубго ар кыышуагь.

ГОНЭЖХЫКЬО Сэтэнай.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихъыгъэх.

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министерствэ гүхэкIышхо щыхъугь Адыгэ Республикэм изаслуженэ сурэтшэу Баркин Виталий Фома ыкъом идунаи зэрихъожьгъэр ыкIи щымыэжым иунаагъорэ илахьылхэмрэ афэтхъаусыхэ.

Республикэм хэхъоныгъэхэр езыгъэшыхэр

Адыгэ Республикэм и Лышьхьэу Къумпыл Мурат федеральнэ ыкли республикэ тын льаплэхэмрэ щитхуцэхэмрэ зыфагъэшьошагъэхэм ар къэзыушыхьатырэ бгэхалхъэхэмрэ тхильхэмрэ аритыжыгъэх.

Адыгэим иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ышынхэм зилахьышу хэзилхъагъэхэм ялофшагъэ оссушу фишигъ, мыхэм афэдэ цыфхэр республикэм зэрихэм урыгушонэу зэрэштыр къыхигъэшыгъ. Мэфэкэл юфтхабзэм хэлэжьагъэх АР-м и Къэралыгъ Совет — Хасэм и Тхаматэу Владимир Нарожнэр, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, нэмийкхэри.

— **Лэнэйко зэфэшьхъаффхэм юф ашышьошы, ау шуунсэнхьат шуузэрэфэшьошкэм, пшъэрэлхэу зыфажууцхъягъэхэр зэшохыгъэнхэм шуузэрэлтийн пстэуми шуузэрепхы. Щитху хэлээ юфшэнэир зэрбгэцэктэн пльэкыщтымкэ къэзэрэугъоигъ нэбгырэ пэччь щысэ къегъэльгэ, оптышху шууцэхъыткэм къыткэхъухъэрэл лэужхэм шуудэгүаш. Ныбджэгъу льаплэхэр! Шуагъэ къытызэ шуулофшэн зэрэ-**

жъугъэцаклэрэм фэшл инэу сышууфэрэз. Экономикэм, псаунгъэр къэухумэгъэнэм, мэкъу-мэшым, гъэсэнгъэм, культурэм ыкли спортым хэхъоныгъэхэр ашынхэм фэгъэзэгъэ пстэуми, республикэм иль рэхъатныгъэр къэзыуухумэхэм, финанс ыкли промышленнэ амалэу шольырым юкэлтым хэзигъахъохэрэм «тхашуугэлэсэу» шюосэ. Тын льаплэхэр къышууфагъэшьошагъэхэмкэ зэкэми сышууфагъшо, псаунгъэ пытэ шууиэу, гъэхъягъэхэр шуушыхээзэ шуулыкотэнэу шууфэсэ, —

къытуагъ Къумпыл Мурат. АР-м и Лышьхьэ иунашьокэ республикэм итын анахь льаплэу медалэу «Адыгэим и Щитхузехъ» зыфиорэр афагъэшьошагъ УФ-м зыкъэухумэжынхэм и Министрствэ и Къыблэ дээ шольыр изэхэубтэгээ стратегическэ коман-

дование инспектор куп инспектор шхьаэу Юрий Щепинимрэ Федеральнэ хякъулахь къулыкъум и Гээзорылашлээ Адыгэим щылэм ишацэу Дышьэкэл Адамэрэ.

Гъэсэнгъэм исистемэ хэхъоныгъэхэр ышынхэм, кадрхэм ягъэхъазырын зилахьышу хэлэе Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетын иректорэу Къуиэ Сайдэ УФ-м и Федеральнэ Зэлукэ Федерациимкэ и Совет и Щитхуу тхыхы къыфагъэшьошагъ. Мыашьэрэ еджэпэ дэдэм икафдрэ ишацэу, техническэ шэнгэхэмкэ докторэу Сиху Хязэрэ «АР-м шэнгэхэмкэ изаслуженне юфышишху» зыфиорэр щитхуцэл къылэжыгъ. Адыгэим иашьэрэ еджаплэ изаслуженне юфышишху хэгүэх Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетын иофишишху Елена Базалинар, Беданэкэ Рэмэзанэ, Ешыгоо

Светланэ, Виталий Свечкаревыр, Шхьэлэхъо Андзаур. Техническэ шэнгэхэмкэ кандидатэу Тыгъужъ Казбек щитхуцэу «Адыгэим транспортымкэ изаслуженне юфышишху» зыфиорэр къылэжыгъ. «Ингострахым» икуутамэу республикэм щылэм ишацэу Пэрэнинкэо Казбекрэ муниципальнэ образование «Къалэу Мые-къуапэ» иадминистрации финансхэмкэ игээзорышилээ ишацэу игуадзэу Людмила Ялинамэрэ Адыгэим изаслуженне экономист хэгүэх. Республике гээзтэу «Советскэ Адыгэим» иобозревателэу Марина Лебедевам щитхуцэу «АР-м изаслуженне журналист» зыфиорэр къыфагъэшьошагъ.

«АР-м изаслуженне псеолъэши» зыфиорэр щитхуцэл къалэжыгъ экскаваторын имашинистэу Александр Белоусовыимрэ «Адыгэявтодорым» ишацэу игуадзэу Александр

Осокинимрэ. Мэкъу-мэшым, псаунгъэр къэухумэгъэним, нэмийклэ щитхуцэхэмкэ гъэхъагъэ зиэхэм республикэм ишацэ афэгушыагъ, къафагъэшьошагъэхэр аритыжыгъэх. Джаш фэдэу АР-м и Лышьхьэ ирээныгъэ тхильхэр нэбгырэ заулээ афагъэшьошагъэх.

Мэфэкэл шыклем тетэу клогъе юфтхабзэм хэлэжьагъэху, тын льаплэхэмкэ къыхагъэшыгъэхэм ашыххэр зэхахьэм къыншыгъшагъэх. Ялофшагъэ осэшшу фэзшыгъэ АР-м и Лышьхьэ рэзэнгъэ гүшшэхэр пагъохыгъэх, тапэки амалэу, куачэу ялэр рахыилээ Адыгэим зэрэфэлэжьэштхэр къаулагъ.

Республикэм ишацэ бгэхальхъэхэмрэ тхильхэмрэ заретыжхэм ыуж къэзэрэугъоигъэхэм джыри зэ закыфигъэзагъ, псаунгъэ пытэ ялэу, ялофшэн гъэхъагъэхэр щашхээзэ шпеклэльыкотэнху афэлэулагъ.

ТХАРКЬОХО Адам.

Шольырымкэ юфыгъо шхьацэх

Адыгэ Республикэм и Лышьхьэу Къумпыл Мурат общественнэ организацихэм яактивистхэм, ветеранхэм ыкли нахыжхэм зэлуклэгъоу адриагъэм шольырымкэ мэхъянэшхо зиэ юфыгъохэм ашытегуущагъэх.

Республикэм ишацэ зэлуклэгъур къызэуихызэ, мыш фэдэ шхьээхыгъэ зэдэгүшүүлэгъу занкхэхэр рагъеклокынхэр шэнышу зэрафэхъугъэр, тапэки мыш фэдэ юфтхабзэхэр зэхажхээзэ зэршынштыр хигъэунэфыкыгъ. Шольырым щыпсэхъэрэм яшылакэ нахыншу шыгъэнэм ялахьышу зэрэхашыхъэрэм фэшл къэзэрэугъоигъэхэм, анахьэу нахыжхэм, афэразагъ.

— **Адыгэим бэ фэшьушаагъэр ыкли уихэгъэгу шууцэхъунымкэ, юфшэнэймкэ пшъэдэкыжъэу пхын фаем-кэ непэрэ лэужхэм шьо**

шуряцэтехын. Общественна организацихэм шуахэтэу непи шуулофшэн лышьохъэзклюат, обществэм шуагъэ къыфешьохы, — къытуагъ АР-м и Лышьхьэ.

Цыфхэм яшылэк-псэукэ ныхышу шыгъэнэм шольырым ихэбээ къулыкъухэм аклуачэ зэрэрахылээрэд республикэм ишацэ къигъэтхыгъ. Ашдаклоу экономикэм хэхъонхээ ышыхэрэм, къэгэлэйтэхонхээ щыгъэм, непэрэ мафэхэм яхуулэу зэшүүахын алъэкийнэм къэлэе къащууцугъ.

Бизнесим хэцагъэхэм ялофшэн зэрифшьошэу зэхажен

амал ялэнэмкэ, энергокуучэхэм ахэгэхъогъэнэмкэ ыкли инфраструктурэм епхыгъе юфыгъохэр зэшохыгъэнхэмкэ анахьэу анаэ зытырагъэтхэрэ лъэнхъохэм атегуущагъэх. Джаш фэдэу мэкъумэш хъизмэтийн, зеконым хэхъоныгъэхэр зэршылхэрэд АР-м и Лышьхьэ къытуагъ. Унэгэто ныбжыкхээм ыкли сабыибэ зэрысхэм ышыгъагъэ арагъэкийнэм, сэнаущагъэ зыхэль къэлэцыкхэм юпилэгъу афхуугъэнэм, гъэсэнгъэм псаунгъэхэр ышынхэм, псаунгъэхэр къеухумэгъэним ичреждениихэм ягъэлжэхын, нэмийк

юфыгъохэм республикэм ишацэ къащууцугъ. Пшъэрыльхэр зэшохыгъэнхэм фэшл федеральнэ проект 47-мэ республикэр зэрахэлэжьэштхэр АР-м и Лышьхьэ хигъэунэфыкыгъ.

— **Юфшэнэшхо дгээцэклэнэу къытпышыль. Арышь, пстэуми тио зэхэлээзэ шуэрыльхэр зэшотхынхэ фаг. Мыш дэжжым общественнэ организацихэм яэпилэгъутишиклагъ, —** къытуагъ Къумпыл Мурат.

Общественнэ организацихэм ялыхъохэр зыгъэгумэхъэрэ юфыгъохэм къатегуущагъэх. Нахыбэрэмкэ ахэр

зэпхыгъэхэр ныбжыкхээм яхэгээгү шу альэгью поугъэнхэр, инфраструктурэм хэхъоныгъэхэр ышынхэр, сабийхэм япсаунгъэ къэухумэгъэнэр, сэнаущагъэ зыхэль къэлэцыкхэм ыкли ныбжыкхээм юпилэгъу афхуугъэнэр, нэмийкхэри арих. Мыш дэжжым граждан обществэм институтхэмрэ республикэм игээцэлэхээ хэбзэ къулыкъухэмрэ зэгурьынгъэ, зыкыныгъэ азыфагу ильэу юф зэдашэним мэхъянэшхо зэрилээ пстэуми къыхагъэшыгъ.

Адыгэ Республикэм и Лышьхьэ ипресс-къулыкъу.

Ильэсыкэм ипэгъокэ

Ильэсыкэм къихъаным шпеклэ, аш ипэгъокэу, АР-м и Къэралыгъ Совет — Хасэм и Тхаматэу Владимир Нарожнэм Парламентым итынхэр зыфагъэшьошагъэхэм айлэгъэхъажыгъэх.

Пстэумэ апэу аш фэдэу къыхагъэшыгъэхэм ялофшэн гуутынгъэ фырьялэу, профессионализмэгъэ ин хэлъэу ильэсыбэм къыклоц зэрэгцаклэрэм, республикэм хэхъоныгъэхэр ышынхэм ялахьышо зэрэхашыхъэрэм фэшл «тхашуугэлэсэу» къариуагъ, мэфэкэл къэблэгээрэмкэ къафэгушуагъ. Джаш фэдэу Парламентым инаградэхэр къызфагъэшьошагъэхэм къафэгушуагъ Къэралыгъ Советым — Хасэм и Тхаматэ игуадзэу Шъэо Аскэри. Аш фэдэ тынхэмкэ щысэтехыпэу зипшъэрыльхэр зыгъэцаклэрэр, анахь дэгүхэр къызэрэхагъэшыгъэхэр аш къигъэтхыгъ.

АР-м и Парламент итын льаплэу «Закон. Пшъэрыль. Цыфыгъ» зыфиорэр тамыгъээр къафагъэшьошагъ Мыекъопэ къэлэ администрацием и Улпэлэклю-лъйтэхээ палатэ итхаматэ Юрий Ткаченэм, Къыблэ дээ шольыр изэхэубытээ стратегическэ командование инспектор куп инспектор шхьаэу Юрий Щепиним ыкли АР-м и Гупчэ хэдээхээ комиссие иппаратправовой отдел ишацэу Сиху Азамат.

Къэралыгъ Советым — Хасэм и Щитхуу тхиль къызфагъэшьошагъэу къызэрэхагъэхэм ашыщых къэлэцыклоу дэеу зэхээзыхъэрэхэм хъафизэхэм-

рэ зычэсэх Адыгэ республикэм еджэпэ-интернатым ишацэ игуадзэу Уджыху Айшэт, УФ-м и МВД Мыекъопэ районымкэ иотдел ишацэ игуадзэу Мэлъогощ Борисэ, цыфхэм яфитынгъэхэмкэ Уполномочнэм иппарат испециалист шхьаэу Шыбзыху Аминэт, нэмийкхэр.

Парламентым ирээзныгъэхэмрэ къарагатыгъэх послеку Инэм икэлэцыклоу Ыгыныпэу N 5-м ишацэу Лэххусэж Минхъан, республике гээзтэу «Советская Адыгэя» зыфиорэм иобозревателэу Юлия Мельниковам, нэмийкхэр.

Хъут Нэфсэт.

Тизэдэгүүшүүлэхэр

БГЬОШЭ Зарет: «ШІЭНЫГЪЭЛЭЖЬ ИНЫГЬ, УШЭТЭКІО ДЭГҮҮГЬ, КІЭЛЭЕГЪЭДЖЭ ШЬЫПКЬАГЬ»

Зэльашаарэ бзэшіэнүүгэлэжьэу Шъаукъо Аскэр Абубэчир ыкъор кызыыхъугъэр ильэс 80 зыщыхъугъэм ехъулэу тхылъэу «Ишыіэнүүгэ шіэнүүгээм фигъэлэжьагь» («Жизнь, отданная науке») зыфиорэр бэмышаа кыдэкыагь. Аш иавторхэр филология шіэнүүгэхэмкіэ кандидатхэу, Адыгэ къэралыгьо университетын адыгэ филологиемрэ культурэмрэкіэ ифакультет идоцентхэу Бгьюшэ Заретэрэ Мурад Гошлапіэрэ.

Тыгъэгъазэм ыкъем тиредакцие ихъаклагь тхылъым иавтореу Бгьюшэ Заретэ ыкъи упчіэхэмкэ зыфедгээзагь.

— Цыф гъесагъэу, шіэнүүгэлэжьышихуагъэу
Шъаукъо Аскэр ехъылІ-
гъэ тхыль тхыгъэнир
зигукъекыр, мы Ioф
мыпсынкіэм гъэжьсанІ
фхъугъэр хэтэ?

— Филология шіэнүүгэхэмкэ докторэрэ, АКъУ-м ипрофессорыгъэу Шъаукъо Аскэр Абубэчир ыкъор шіэнүүгэ-егъэджэн Ioф шіэнүүшор зэфедэу зыпшээ ифэгъэ, зыфызшоокыгъэ цыф. Ар зынэмсигъэ лъэнүүкъо гори адигабзэм хэтэп: фонетикэм, лексикологи, лексикографи, фразеологи, морфологи, диалектологи, терминологи, адигэбзэ литературабзэм итарих ыкъи мыхэм анэмкіхэм иофышо адишлагь.

Шіэнүүгъэ хъасэр куоу ышлаа, зэрилэжьыгъэм имызакью, ашшэрээр еджаплэм икілэгэгэджаагь, адигабзэмкэ кадрэхэр гъехъазырыгъэнхэм илах хи-шыхъагь.

— Зарет, сымыгъуа-
щэрэм, о Шъаукъом
Ioф дэшилгээ.

— Зыфапорэр шылыкъэ, сэ Аскэр Абубэчир ыкъом үүжим Ioф дэшіэнэу хъугъэ, ау постэуми аэрэр очнэу ильситфим сыйдэжжэм, тигрултэ икураторэр, къытфэгъэзэгъэ дэдэу зэрэштыгъэр ары, ашшэрээр еджэлэшхом щыддэзигъэ лъебэкүу пэпчь аш ыццэ етэхэй рильтэджаагъэхэм. Сэры, Мурад Гошлапіл, Шъхъэлэхъо Сусан, нэмькіхэм тикілэгэгэджаагь, институт ужими Ioф зэдэшіэнэу хъугъэ. Аспирантурэм сыйзичхъажым научн һашхъэтетэу сиагь. Тэ, тыригъэджаагъэхэм, иаспирантыгъэхэм, иофшагъэгээхэм лъешу тшюигъуагь А. Шъаукъом адигэ бзэшіэнүүгээм иофышоу щиша-

гъэр кытитоотыкыным, иофшагъэхэр ядгэшшэнхэм. Ежь щымыгъэжьыгъеми, тегупшиси, кызыыхъугъэр ильэс 80 зыщыхъурэм федгэшшуюашу, мы тхыльир сэрырэ Мурад Гошлапілэрэ дгэхъазырыгъэ.

— Шъаукъо Аскэр сид фэдэ цыфыгъа, егъэ-
дэжэнир ара е шіэнүүгэлэжь Ioфыр ара
нахь дэзыхыхыщты-
гъэр?

— Шъаукъор цыф гъесагъэу, шіэнүүгъэр икласу, егъэджакіем фээзагь. Ежыр укытапхэу, ау зэнкіалоу, зэфагъэр икласу щытыгъ. Ушэтэкло гъешшэгъоногъ, емызэшыгъ шіэнүүгэлэжьыгъ. Тистудентхэр зекіэ Шъаукъо Аскэр кыдигъэкыгъэхэмкэ (лексикэмкэ къежу, синтаксисынкіэ кікілжыкъ) еджэх, ышлагъэр бэдэд. Аш фэдэлэжьыгъэшхор уухумэнэр ыкъи ягъэшшэгъэнэр ищыклагъяу тлэгъяа.

Аскэр бзэмкэ куоу гупшысэштигъэ, адигабзэмкэ аспирантхэр дэгүу дэдэу ыгъэхъазырыгъэх, зекіэ кынфиритоотыкыщтыгъ.

— Тхылъэу «Ишыі-
нүүгэ шіэнүүгээм фигъэ-
лэжьагь» цэу
зыфешүүшүгъэм сид
фэдэ зэхэтыкІ-гъэнсы-
ки иІэр?

— Мы тхылъир зэрэштигъэ Шъаукъо Аскэр ишыіэнүүгъэ ыкъи итворчествэ кыриотыкіеу гъэспыгъэ. АКъУ-м иректорэр, социология шіэнүүгэхэмкэ докторэр, профессорэр Р. Д. Хъунагум ипэублэ гущилэгээхэм инаучн ыкъи къинхэр эшшуаххуу ахэр зэрэштигъэр ректорым хигъэунэфыкыгъ.

А. А. Шъаукъо Адыгэ къэралыгьо университетын ильэпэ шіэнүүгэлэжьэу, ильэс 40-м ехъум егъэджэн-гъэсэнүүгъэр ыкъи ушэтын иофшагъэхэм ылэжьыгъэу зэрэштигъир, шіэнүүгэлэжьын инаучн иофшагъи.

100-м нахыбэ кызыэрэдэкыгъэр, ахэм адигабзэмкэ ученикхэр, егъэджэн-лэпүэгъу тхылъхэр, монографиехэр, гушшалгъэхэр, научн статьяхэр зэрэхтхэр, адигабзэм ильэнэ-кью пстэукі гъэзагъэу иофышо зеришлагъэр, иофшагъэхэм купл дэгүу зэрялэр, адигабзэм ианах ыкъи къинхэр эшшуаххуу ахэр зэрэштигъэр ректорым хигъэунэфыкыгъ.

Филология шіэнүүгэхэмкэ докторэр, Адыгэ къэралыгьо университетын ипрофессорыгъэу Шъаукъо Аскэр ишыіэнүүгъэ ыкъи итворческэ гъогу» зыфиоу шіэнүүгэлэжьэу Мурад Гошлапілэ ытхыгъэр. Анахь мэхъанэ зыфэтшыгъэу, чыпээ зэттигъэр, шъхъэу «Шъаукъо Аскэр инаучн иофшагъэ-

хэр» зыфиорэр ары. Ахэм ятеплии, кікілэу кыаулатэрэри кызыщитгъэх, ихшэшыпкыгъэ статяхэри тхылъым кыдэхъагъэх. А. Шъаукъом зечий гъэшшэгъон зэрэхэлэгъэшэм ишыхъатхэу ихудожественнэ рассказхэри дэтих. Иофшагъэхэм Аскэр ехъилэгъэ гукъекыжхэу ялхами тхылъым чыпэ щагъотыгъ.

— О уитхыгъэ ахэта
ахэм?

— Сэ ситхыгъи «Ныдэльфы-
бзэм фэлэжьэгъэ шіэнүүгэ-
лэжь» ылоу дэт, университетын-
кіэ тикілэгэгъаджэхэу Хэшх
Файзэт, Шъхъэлэхъо Сусан,
Шъхъэлэхъо Римэ, нэмькі шіэнүүгэлэжьхэм ятхыгъэхэр дэбгьотштых.

Тхылъым Шъаукъо Аскэр иофшагъэхэм яспискэ кыдэхъагъ. Ильэс 80 ехъулэу научн-практическэ конференциие зэхэцгъягъэм иматериалхэр, иархив кыххэхыгъэ сурэттехыгъэхэр, документхэр ыкъи къэралыгьо шуухафтынхэм яспискэхэр кыдэхъагъэх.

— Хэтэ тхылъыр анахь
зытегъэпсихуагъэр,
зыгъэфедэн зыль-
кыщтыр?

— «Ишыіэнүүгъэ шіэнүүгээм фигъэлэжьагь» зыфиорэр тхылъэу дгэхъазырыгъэр Аскэр ишыіэнүүгъэ гъогу ыкъи иофшагъэхэр зэбгэшшэнхэмкэ лэпүэгъу дэгүу хъущт. Бзэшшэ-
нүүгэлэжь-ушэтаклохэм, аспирантхэм, студентхэм, кілэгэгъаджэхэм ыкъи тхылъеджэхэм агъэфедэним тегъэпсихуагъ.

— Тхыаугъэпсэу, Зарета,
тызэрбгэгъоза-
гъэмкіэ, ильсыкІэми
ишуигуухэлхэр дахэу
пхыришиуцихъинхэу, псай-
нагъэ ишуиІэнэу ишуфэ-
сэло.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Зеклоным ихэхъоныгъэр

Зеклоным зыгэпсэфыпэхэмрэ хэхъоныгъэр ашынхэм фэгээзэгээ Координационнэ советэу АР-м и Лышьхээ дэжь щызэхашагъэм изичээзыу зэхэсэгтэй Правительствэм и Унэ щыктуагъ. Йофтхъабзэр зерищагъ АР-м и Премьер-министрэ игудзэу Сапый Вячеслав.

Вице-премьерим пэублэм кызэрэшиугъэмкэ, «Развитие внутреннего и въездного туризма на 2011 — 2018 гг» зыфиорэ федеральнэ программэм ижэцэктэн къералыгъом щаухыгъ. Аш Адыгейр чанэу хэлэжьагъ. Программэм кыдыхэлтигъа 2014 — 2018-рэ ильэсхэм инфраструктурэм хэхъоныгъэр ышынхэм бюджет инвестицииу сомэ миллиардрэ миллион 841-рэ пэуагъэхагъ. Аш нэмийкэу, шхаплэхэм, зыгэпсэфыпэхэм, нэмийкэл псаульхээм сомэ миллиарди 4 хүүрэ унэе инвестициие ахалхьагъ.

2018-рэ ильэсэйн зызыгъэлэсэфын, Адыгейим ичыпэ дахэхэр зээзигъэлэгъун гухэль зиэ нэбгырэ мин 400-м ехуу республикэм къеблэгъэнэу агъенафа. Блэкыгъэ ильэсэйн егъепшагъэмэ, ар проценти 6-кэ нахыуб.

— Мэхъанэшио зиЭхэ
Йофтхъабзэр мыгъэ республикэм щызэхэтща-гъэх, — кылуагъ Сапый Вячеслав. — **Ахэм аицых адыгэ куаум ифестиваль. Ар гэшигъонэу зэрэеколыгъэр Адыгейим щыпсэхээрэми, хъаклэу къеколагъэх-**

ми къыхагъэшыгъ.
Адыгэ куаум ифестиваль цыфыбэ кызэреколагъэм Адыгэ Республикаэм и Лышьхээ Къумиыл Мурат мэхъанэшио ритигъ.

Адыгэ Республикаэм зеклоным зыгэпсэфыпэхэмрэ и Комитет ишацау Къэлэшьео Инвер 2018-рэ ильэсэйн йофтхъо зэшүаагъэхэм, 2019-рэ ильэсэйн пшэрылхэу зыфагъэцужыхъэрэм къатагушыагъ. Аш кызызэриуагъэмкэ, тишольтыр къаклохэрэм япчагъэ кыщымыкээнэ тапэкии юф дашэшт. Адыгейим хъаклэхэу къаклохэрэм чыюпсэм идэхагъэу альэгъурэм даклоу, йофтхъэбзэ зэфэшхъафхэм ахэлжъэнхэ амал я. Адыгэ лъэпкын итарихъ зыфагъыршигъэхэ мэфэкхэр чефуу ыкыи гъэшлэгъонэу реклокын. Хъалыжъом, къэбым, адыгэ къужьым ямафэхэр, адыгэ куаум ифестиваль зэ хэлэжьагъэхэм агу къенэжы, кыкылэлыккорэ ильэсми ахэр благьэхъялхэрэп. Ар къеушыхъаты фестивалын къеблагъэхэрэм япчагъэ ильэс къэс зэрэхахорэм. 2017-рэ ильэсэйн нэбгырэ мини 10 фэдиз мыш къеколи-

гъагъэмэ, 2018-м мин 13-м ехуугъ.

Зигугуу къэтшыре лъэнэыкью тапэкии хэхъоныгъэр ышынхэр шхольтыр ыкыи муниципальнэ къулукъухэм, бизнесым хэтхэм япшэрыиль шхъаэхэм зэрэшьщир зэхэсэгтэй къышаагъ. Ашкэ анах мэхъанэ зиэхэм ашыщ зеклоным хэхъо-

ныгъэр ышынхэм фэгээзэгээ федеральнэ программэу 2019 — 2025-рэ ильэсхэм ательятаагъем Адыгейр хэлэжъэнэ. Зеклоным епхыгъэ проектэу «Зихия» зыфиорэр республикэм къыгъэлэгъуагъ. Зэнэкъокуу шыкыл тетэу ар къыхахыгъ ыкыи непэрэ мафэм ехуулэу проектым ипрограммэ йофтхъеб-

зэ зэфэшхъафхэр зэхэшгэгъэнхэр кыдыхэлтигъа. Апэрэ ильэсийчим мы программэм ижэцэктэн пэухъащт мылькур зышлокын ымыльэкыищтыг агъенэфагъ. Аш кыдыхэлтигъау федэральнэ бюджетым къихэхгээ субсидиер шхольтырим къицэхъанэу щэгүгхыгъ.

ГҮҮНЭЖЬЫКЬО Сэтэнай.

МэфэкI къидэкIыгъохэр

Адыгэ Республикэм адигабзэкэ ыкыи урысыбзэкэ кыщидэкIыхэрэ литературнэ журналхэу «Зэкьошныгъэм», «Литературная Адыгэя», кэлэццыкуюхэм апае «Жъоғъобыным» ыкыи «Родничок Адыгэи» зыфиохэрэм яилъесыкэ кыдэкIыгъохэр дахэу гъэкIэрэкIагъэх, бэ гъэшлэгъонэу адэтыр.

Адыгейим икымафэ бэкIэ нахь къэфэбагъэу мы аужырэ ильэс 15-м, осым тшүубэ шэу тыпэпплэми, журналэу «Зэкьошныгъэм» иштотепльэ къушхъэ мэзым идэхагъэу тетым тегъэрэз, зэпэтпплхъээзэ, жыы къэбээ шагъор зыуттшэу кызыыцтэгъэхъу. Адыгэ художественэ тхыгъэхэр зикласэхэм Мэшбашэ Исхъакъ итарихъ романэу «Аджал иуашхъ» зыфиорэм иеджэн шылъагъэкIотэн альэкIыщт. Пэнэшь

Сэфэр игукуэкIыж повестэу «Джыри сипкыых ухэт, Къэзэнэкъуай» зыгуурихъэу едкэштхэри, ГутIэ Саныет иусэхэр зээзигъэшштхэри щыIэх.

Литературэрэ критикэмрэкэ Мамырыкъо Нуриет итхыгъэхэу «Иусэ макъэ псынкIечь макъ», «Игушыиэ псынкI, исатырхэр ушьагъэх» зыфиохэрэм лъэпкь литературэм нахь пэблагъэ уашы.

Унэрэкъо Рае лъэпкь хьишьэмрэ

loplyatэмрэкэ гъэзагъэу «СэмэркъэукIэ хабзэхэмрэ адигэ орэдыхъжхэмрэ» зыфиоу кыгъэхъазырыгъэр, Султлан Хъанджэрэе итхыгъэу «Бжъэдигъуухэр, ахэм яллэужхэр» зыфиоу Шэкло Мирэ адигабзэм ригъэкIуухэр, адигабзэм иофигъохэмкэ гъэзагъэу Бырсыр Батырбыи ыкыи Цуекъо Алый къагъэхъазырыгъэхэр, Хъот Замрэт итхыгъэу Къулэ Амэрбий фэгъэхъыгъэр хэткIи гупшысэ къекоплэ иных, лъэпкын нахь уфащэ.

«Жъоғъобыным» ыкыи «Родничок Адыгэи»

Ежь кэлэццыкъу дэхажэхэм афэдэу мы журналитур сыйдигуу нэм кыкыдээу гъэспыгъэх. Мары «Жъоғъобыным» ыкышьшо ильэсийкэ елкэ гъэкIэрэкIагъэр ыкыи пшэшэжжэхэе сурэтэу, шхъац тыргъо нэклубэу, джэнэ фыжыбзэ дахэр гъэспыжыгъэу кызызклоу зыщигъыр тет; кызэгопхымэ, мэфэкI усэр, этодхэр, тхыпхъэхэр кыщызэкIэлъэкIох. Кымафэр сабийхэу зикласэхэм яджэгукIэхэр, ясурэтхэр бэу дэтыг. Ным нахь лъяпIэ хэткIи зэрэшьмынээр Мамхыгъэ щыщ Хъагъундэкъо Шамсэйт игуущыиэ фабэ щыкIэгъэтхъыгъ.

Уси, пшыси, хырыхыхи, спорт къэбари тиреспублике ичыопс идэхагъи, нэмийкхэри дэбъотэштых. Тхыльеджэ

пстэуми анаэ зытырдгадзэмэ тшоинь «Жъоғъобыным» — кэлэццыкъу журналыр кызызыдэкIырэр ильэс 30 зэрэхуугъэр ары.

ИмэфэкI дахэкI ыкыи 2019-рэ ильэсийкэлэхэм иофигъэхэм, ар зикласэу еджахэрэми псаунгыэ пытэкэ, хэхъоныгъакIэхэмкэ, гушогууабэкI тигуудаадээз тафэлъало.

«Родничок Адыгэи» сабийхэм, еджэкIо цыкIуухэм, ны-тыхэм ыкыи кэлэгъаджэхэмэ зэржасэм ишыхыят нэбгырэ 6252-м кызызэрэратхыкырэр. Ильэсийкэ кыдэкIыгъом ыкышьшо пшэшэжжыхъэхэу тетхэм яшьшо зэфэшхъафхэм кыуагъашэ ильэсийкэ пшысэр къашынам зэрэфхъазырхэр. Ахэр нэгушох, шэнышох, едженри, зыкъешынри, джэгунри агу рехых! Ильэсийм иохтэ анах хъалэмэтэу, фыжыбзэу, къабзэу, тхъагъоу, осыр хъирахьшьшэу, мафэ пэпчь пшысэу зэрэзэхэлтийр мыш щыцьштагъ.

Журналхэм яредакторхэу Сиху Фатимэ, Бэгъушэе Мариет, Дэзбэ Назрэт мышшыжхэе, сыйдигуу юфын гухахьо хагъуатэу ямурад пхыращи, зыфашэрэр тэри, лъэпкыыр, къыткIэхъухъэхэрэ лэужхэр ары. «Шъопсэй!» ятэо, ильэсийкэ къихагъэр хъяр афэхъунэу тэльяло.

ДЭЭУКЬОЖЬ Нуриет.

Тарихъим ХЭКЛОКІЖЬЫШТЭП

Политическэ репрессиехэм ахэфагъэхэм яшіэжь мафэ Урысыем щыхагъеунэфыкыгъ. Шъачэ щыщ нэбгырэ мин пчагъэмэ, къоджэ цыклоу Тхагъапшъэ дэсыгъэ нэбгыри 170-мэ Советхэм яльехъан хапс атыральхъэгъагь е чыжэу йащыгъагъэх. Тичыпшэкэ мы къоджэ закъор ары ямылажъэу агъэпшынагъэхэм ясаугъэт зыщагъеуцугъэр.

Я 30-рэ ильэсхэм Шапсыгъэ (джирэ Псышопэ, Топсэ) районым ипсэуплабэмэ политическэ репрессиехэр жуугъэу аышизрахъэгъагъэх. Зууж афыгъэ, агъэтэйсигъэ, йащыгъэ зэримыс унагьо а лъэхъаным къэгъотыгъоягь. Агъэкошыгъэгъэ нэбгыришл пчагъэмэ къарыклюагъэр джы къызнесыгъэми ашлэрэп.

Къуджэу Тхагъапшъэкэ нэбгыри 170-рэ фэдиз ильэс 15-м къыклоу репрессиехэм ахэфагъагь. Ар зэрэбэ дэдэр къыбүрэло Хэгъэгу зэошкор къызежэштэм эхуулэу унэгьо 20 нахь аш зэрэдэмысигъэр къызытлокэ. Къэралыгъом шугашъэфыгъэу алтытээ, зы настрыфышхъэ, колхозникым иунэ къырагъотээхэд хаджыгъэ 16-жыбым апае а лъэхъаным цыфыр агъэтэйсигъын альэкыщтыгъэ.

Шапсыгъэ районым юф щызышщыгъэ цыф перытыбэ а лъэхъаным ращыгъагь. Ахэм къахэфагъэх шапсыгъэхэм яяпэрэ зэфэс итхамэтагъэу Алалэ Мусэ, общественнэ, политика юфыши цэрылоу Нэгъуцу Юсыф, алэрэ адьгэ еджапшэ ипэщаагъэу Хэшх Къырымчэрые, Шапсыгъэ райисполкомым итхамэтагъэу Нэгъуцу Махьмуд, ВКП(б)-м и Шапсыгъэ РК иапперэ секретарыгъэу Шыыжь Хаджыбирам, шахтер щытхум и Тамыгыщ къызыгъашшошагъэу, ССРР-м шомыкы про-мышленностымкэ иофыши гъэшшуагъэу Цунтыжь Аюб ыкки нэмыкхэр.

Тинасылкэ, Хэгъэгу зэошхом ыуж лъэпкхэм адизэрахъэгъэ репрессиехэм шапсыгъэхэм ащаухъагь. Сталиныр къушхъячэхэм дэгъоу зэрафыстыгъэм, «Адыгэхэр имысыгъэхэм, Кавказыр Кавказыщтыгъэп» аш зэриогъагъэм тарихълэжыбэмэ игуугу ашлы.

1942-рэ ильэсийм эхуулэу шапсыгъэ мини 4 фэдиз хы Шуцэ 1ушъом щыпсэущтыгъэр. Ахэм Советскэ Союзым и Лыхбузжэу нэбгыриту къаххэгъэ — Ацумыжь Айдэмыррэ Тхагъушъэ Иссахилэрэ, ахэм анэмиклэу нэбгырабэмэ орденхэмрэ медальхэмрэ къафагъэшшошагъэх. Хэгъэгум пыир ифыжыгъэнимкэ къоджэдэсбэхэр тидээ Иэпшэгъу фэхуу гъэх, зэмьблэжхэу ахэм тылым юф щашлагь.

Зууж ильэсхэм къуджэу Тхагъапшъэ хэхъоныгъэшхо ѿшыгъ, хы Шуцэ 1ушъом щыпсэурэ шапсыгъэхэмкэ ар научнэ, культуре гуччэ шыппкээ хъугъэ. Ильэс зэфэшхъафхэм мы къоджэ цыклюм къыщыхухи, ѿшлугъэ цыф шлаѓохом Шъачэ лъэшэу аргушхо. Зыцэ чыжкуу луѓэхэм ащащых тарихъ шиенгъэхэмкэ докторэу, профессорэу Хъапый Хъалид, общественнэ юфыши, тхаклоу, публицистэу Лыиф Хъалид, композиторэу, ордэйло цэрылоу, Адьгэ Республикаим изаслужен-нэ артистэу Хэшх Кабзек, адьгэ культурэм и Гупчэу Псышшупэ дэтыр зэхээшагъэу,

иильэсийбэрэ аш ипэщаагъэу, Пшыэ шьольыррэ Адьгэ Республикаимэ культурузэмкэ язаслуженнэ юфыши Хэшх Аспланыкы нэмыкхэр.

Лажы хъакыи ямыиэу Казахстан, Магадан, Иркутскэ, Колыма, нэмыкы чыпшэхэм агъекошыгъагъэхэм афэгъэхыгъэ

саугъэт ильэс 20-м эхуукэ узэкэлэбэжьмэ, 1996-рэ ильэсийм мэкьюогъум и 1-м, къоджэдэсхэм яхъщэкэ Тхагъапшъэ щагъеуцугъ. Скульпторэу ар зышыгъэр А. Подолякины ары.

**Ныбэ
Анзор.**

Шапхъэхэм шъуадэмын

Гъэфэбэгъу уахътэм машом зыкыиштэним ишынагьо нахь зыкьеэты: хъакухэр, 16-рээ электроприборхэр хагъанэх, зыгъэпсэфыпэ чыпшэхэм, гъогунапцэхэм машохэр ащашых.

Сыдигуу зыщышумыгъэгъупш хъакхэм фабэр къызэраторырэм имызакъоу, машом зыкыиштэн зэрилъэкыщтыр. Ар нахь щынагьо зыхъурэд 1угъор зэрыкыре дэпкхэр, трубэхэр игъом замыгъэкабзэхэмкэ ары. Хъаку 1упэм иджехашьо тенеч төвлэгъэнэу щыт. Ятлонэрэ хэукъоныгъэу ашыхэрэм ащащ бензин, фэтагын е къэрэ гъэстнэхъэхэр хъакум зэрэпакхэрэр. Джаш фэдээ пэллхъацт пхъэхэм якъихъагъэ хъакум фытегъэпсихъэгъэн фое. Хъакушхъэд бгъэплъищэнэу щытэп, температурэ гъэнэфагъэ ыыгынэу ишыклагь. юф зымышиэу чылээм щытэгъэ гъэфэбапшэри игъорыгъозэ бгъэплъын фое.

Зипсэуплээ хъакукэ ежь-ежырэу зыгъэплъихэрэм ягугу къэтшы зыхъукэ, къыхэмийгъэшын плъэкырэп щынэгъо ин къэзитыхэрэм угарнэ газыр зэраштышыр. Хъугъэ-шлагъэхэм къызэрэгъэлхээрэмкэ, машом ыпкъ къи-

кэу зидунай зыхъожыхэрэм япроцент 41,2-р джа жыы шоим ретхъэлхъэх. Ар токсичнэ щыт, шыо илэп, цыфым къышлээрэп. 1угъор зэрыкыре ишыпшээр зэфээшыгъирэ гүччыр зырагъячэкэ, унэм угарнэ газыр иты мэхъу.

Псэуплээ машом зыкыиштэним лъялсэ фэхъухэрэм зэу ащащ электроприборхэр агъэфедхэх зыхъукэ ѿшнэгъончагъэм ишапхъэхэр зэраукъохэр. Унэхэр зэрагъэлтихэрэ пкыгъохэм япчагъэ мафэ къес хэхъо. Ау ахэр тэрээзэ агъэфедхэрэп.

Гъэфэбэгъу уахътэр рамыгъажъээ хъакухэм, котельнэхэм, фабэр къээтихэрэ генераторхэм, нэмыкы системэхэм язынет нэбгырэ ыкыи организацээ пэпчя ялашхэм къалптихъанэу, аулпэклунэу, агъэцэкхъынэу атефэ.

Фабэр къэзитырэ пкыгъохэр жуугъэфедэнхэмкэ ѿшлугъэшхэр шыгуу къэтэгъэкыжых. Котельнэхэм ыкыи нэмыкы пкыгъохэр фабэр къэзитырэ шыгуу агъэцэкхъынэу атефэ.

бгъэфедхэх зыхъукэ пшэ мыхъущхэр:

— хэушхъафыкыгъэгъэгъэхэм зымыгъуу, ифэшшош удостоверение зимишээр юфшэхэм фэбгээзэнээр;

— гъэстнэхъэхэм системэхэм къакчыгуу бгъэфедхэхэр;

— форсункэхэр ыкыи газ хъакухэр къосагъэхэр гъэстнэхъэхэм алэкхэгъэхъаныр;

— гъэстнэхъэхэм пытэхэ юф зышэхэрэ котельнэхэр мыйжээбзагъэхэр бгъэфедхэрэп;

— Электроприборхэр зиэхэм ашлэхъущхэр:

— токыр зэрыкыре проводхэр ыкыи кабельхэр фыкыуагъэ ялэу бгъэфедхэрэп;

— охьтэ гъэнэфагъэкэ токыр ишшынэр;

— розетка, рубильник, нэмыкы оборудованиехэр зэшыкъоныгъэ ялэу бгъэфедхэрэп;

Къыхэдгэшты тшоонгыу: Урысые Фе-

дерацием машом зыкыыштэнимкэ ишапхъэхэм къэу къаххэхуагь — охътэ гъэнэфагъэкэ юфшэхэр е аварийнэ гъэцэкхъынхэр зэшүахыхэ зыхъукэ, удлинительхэр агъэфедхэрэх фитхэп.

Пхъэ машлокэ зиунэ зыгъэплъихэрэм ашлэ мыхъущхэр:

— машом зэрышхъэгъэхэм хъакум лъялпээн ѿшыиэу е зыныбжь имыкъуу гъэсэу къэгъэнэнээр;

— хъаку 1упэм машом къызыкэ-нэшт пкыгъохэр луплъхъанхэр;

— машом зэхэгъэнэним паекъэрэ гъэстнэхъэхэм бгъэфедхэрэп;

— шомыкыим, газым афытэмыгъэ-псыхъэгъэ хъакур бгъэплъынэр;

— 1угъор зэрыкыре трубэхэм имыкъуу гъэсэу пкыгъохэр арыгъэу-ционхэр;

— хъакур бгъэплъынэр.

Зыщышумыгъэгъупш! Тэрээзджэ зекуякээр машом къыпфигъэштэп.

МАМЫЙ Амир.
Машом зыкыыштэним лъялпээнэнимкэ къалэу Мыекъуапэрэ Мыекъопэ районымрэ якъэралыгъо инспектор.

